



BIBLIOTECA



PENTRU TOȚI

GUY de MAUPASSANT

„**ULGICA**“

(BOULE de SUIF)

TRADUCERE DE
HARALAMB G. LECCA



LITERE
ȘTIINȚĂ

ARTĂ

Editura Librăriei LEON ALCALAY

BUCUREȘTI CALEA VICTORIEI No 57

Prețul 30 bani

BIBLIOTECA pentru TOȚI

Este o publicație enciclopedică în care își găsesc loc lucrări de ale vechilor cronicari și scriitori români, opere literare moderne române și străine, lucrări științifice, pedagogice și de educație.

Direcțiunea BIBLIOTECEI PENTRU TOȚI primește spre publicare orice lucrări în cadrul tendinței sale de popularizare.

Manuscrisele și corespondența privitoare la direcțiune se vor adresa directorului BIBLIOTECEI PENTRU TOȚI, la **Librăria-Editoare LEON ALCALAY**, București.

Traducerile, după autorii moderni francezi trebuie prezentate cu învoirea lor.

~~1023~~
BIBLIOTECA PENTRU TOTI

GUY DE MAUPASSANT

„ULCICA“

(BOULE DE SUIF)

NUVELĂ



L. 180

BUCUREȘTI

Editura Librăriei LEON ALCALAY

CALEA VICTORIEI, 37

1909

1964

L

Tipografia „CULTURA” Smărdan 4

40080

„ULCICA“

Vre-o câteva zile-n șir, zdrențe din armata invinsă trecură prin oraș. Nu mai erau soldați; erau horde desmățate. Murdari, netunși, nerași, cu uniforma ruptă, inaintau alene, fără drapel, fără regiment. Toți păreau cocoșați, prăpădiți, incapabili de a cugeta sau de a hotărâ, umblând prin obicei și căzând zdrobiți, imediat ce se opreau. Mai ales rezerviștii, oameni pacinici, rentieri tihniți, se-ncovoiau sub greutatea puștei. Tot așa și băiețandrii, vioi, ușor de înflăcărat și lesne de speriat, gata la luptă ca și la fugă; apoi, câțiva pantaloni roșii, resturi dintr'o divizie secerată; artileriști posaci, la rând cu infanteriștii; și, din când în când, casca câte unui dragon greoi, care deabia se ținea de pasul ușor al piotașilor.

Convoaie întregi de luptători, — purtând porecle eroice, ca : răsbunătorii Invingerei, cetățenii Mormântului, părtașii Morței, — treceau la rândul lor, cu înfățișare de bandiți.

Copiii lor, foști negustori de pânză sau de grâne, ex-cumpărători de seu sau de săpun, răsboinici de ocazie, numiți ofițeri pentru banii lor sunători, sau pentru mustățile lor răsucite, încărcăți de arme, de flanele și galoane, — vorbeau tare, discutau planuri de război și pretindeau că numai ei susțin Franța-n agonie pe umerii lor de fanfaroni. Asta însă nu-i împiedica să le fie frică unelor de propriii lor soldați, aci viteji din cale afară, aci desfrânați și puși pe jaf.

Se zicea că Prusienii vor să intre în Rouen.

Garda națională, care, de două luni, făcea recunoașteri foarte prudente prin pădurile vecine, impușcându-și uneori chiar santinelele ei și pregătindu-se de luptă, ori de câte ori țîșnea din tufiș câte-un epure, — garda se-ntorsese acum acasă. Armele, uniforma, tot arsenalul ei distrugător, cu care ingrozea odinioară pietrele kilometrice de pe marginele șoselelor naționale, toate dispăru-seră ca prin minune.

Ultimii soldați francezi trecuseră Sena, pentru a intra în Pont-Audemer, prin Saint-Sever și Bourg-Achard. În urma tuturor, generalul disperat, ne mai putând cerca nimic cu niște zdrențe de oameni, zăpăcit el însuși în marele dezastru al unui popor deprins să nvingă și cumplit bătut, cu toată legendara lui vitejie, — generalul, mergea și el pe jos, între doi ofițeri de serviciu.

Apoi, o pace adâncă, o așteptare de spaimă și de tăcere se-ntinsese asupra orașului. Mulți cetățeni pântecoși, hermafrodizați de comerț, așteptau cu groază pe-nvingători, tremurând de frică să nu ia drept arme frigările sau cuțitele de bucătărie.

Viața, pareă că stă-n loc. Prăvăliile, toate închise. Stradele, mute. Rare ori câte un locuitor intimidat de tăcere, se strecură grăbit de-a lungul zidurilor.

Chinul așteptării îi făcea pe toți să dorească venirea dușmanului.

În după amiaza zilei care urmă plecarea trupelor franceze, câțiva ulani, eșiți nu se știe de unde, străbătură orașul în grabă. Apoi, ceva mai târziu, o ceată neagră coborî coasta Sfintei Caterina, pe când alte două valuri năvălitoare, apăreau pe drumurile dinspre

Darnetal și Boisguillaume. Avantgardele celor trei corpuri se-ntâlniră, toate odată, în piața Primăriei; și, pe toate ulițele vecine, curgea, curgea mereu armata germană, desfășurându-și batalioanele, ai căror pași greoi și ritmați făceau să sune pietrele.

Comenzi, strigate din gât, cu voci necunoscute, răsunau de-a lungul caselor, cari păreau pustii și moarte, — pe când, în dosul obloanelor lăsate, mii de ochi ascunși pândeau pe acești victorioși, stăpâni ai orașului, ai averei și ai vieții, — prin «dreptul războiului». Locuitorii, în odăile lor întunecate, erau în zăpăceala pe care-o provoacă orice cataclism, orice răscoală distrugătoare, contra cărora și înțelepciunea și puterea sunt de prisos. Căci aceeași senzație răsare ori de câte ori mersul firesc al lucrurilor e răsturnat, de câte ori siguranța nu mai există, de câte ori toate cele apărate de legile oamenilor sau naturii cad prada brutalității crude și inconștiente. Un cutremur de pământ, strivind un popor întreg sub casele lui surpate; un fluviu revărsat, rostogolind țărani înnecați odată cu cadavrele boilor și cu bârnele smulse din coperișuri, — sau o armată învingătoare, măcelărind

pe cei cari se apără, luând pe ceil'alți prizonieri, jefuind în numele săbiei și mulțumind lui Dumnezeu prin bubuituri de tun,—câte trele nu sunt de cât unul și același flagel cumplit, care ne sdruncină și credința în dreptatea eternă, și încrederea pe care ni s'a spus s'o avem în protecția cerului și în judecata omului.

Iu timpul acesta, la fiecare ușă bătea câte un grup de soldați, și apoi dispăreau în casă. Năvăliseră, și acum ocupau; cu alte cuvinte, învinșii începeau a fi datori să se arate amabili față de învingători.

După câtva timp, odată ce prima frică trecuse, alt soi de liniște se-ntinse. În multe case, ofițerii germani mâncau la masa familiei. Unii din ei erau bine crescuți și, de politeță, plângeau Franța, și nu se arătau bucuroși c'au luat parte la război. Gazdele, ascultându-i, li erau recunoscătoare. Cine știe, mai ales că într'o zi sau într'alta, puteau să aibă nevoie de protecția lor. Intrându-le în voe, poate că aveau câteva guri mai puțin de hrănit. Și apoi de ce să jicnescă niște oameni, cari-i aveă în mână? A lucra altfel, ar fi însemnat din parte-le nu vitejie, ci îndrăzneală. Și

îndrăzneala încetase de mult a mai fi unul din defectele cetățenilor din Rouen, cum erà în timpii eroici de odinioară. În sfârșit, ca ultim argument, tras din politețea franceză, mulți își ziceau că cu un soldat străin poți foarte bine să fii politicoș la tine acasă, cât timp nu ești familiar cu el în public. Afară, pe stradă, par'că nici nu se cunoșteau; în casă însă, stau bucuroși de vorbă, așa în cât, din zi în zi și din ce în ce, Germanii începură a se încălzi la căminul comun.

Chiar orașul începù, încet-încet, să-și reia înfățișarea obicinuită. Francezii, nu prea eșeau din casă; în schimb, Prusienii, furnicau pe uliți. Nu e vorbă, drepti fiind, husarii albaștri, cari își zdrăncăneau cu obraznicie uneltele lor de moarte, nu păreau să aibă pentru simplii cetățeni mai mult dispreț, decât avuseseră vânătorii francezi, cari, cu un an înainte, băuseră la aceleași cafenele.

Erà totuși ceva în aer, ceva subtil, necunoscut, o atmosferă străină nesuferită, un miros pătrunzător, mirosul invaziei. Îl simțeai și prin case, și pe uliți, și prin piețe, până și-n bucate, cărora le schimba gustul... Li se părea tuturor că sunt în călătorie, departe, la

cine știe ce triburi barbare și primejdioase.

Invingătorii pretindeau bani, mulți bani. Și locuitorii plăteau, mai ales că erau bogați. Un negustor normand însă, cu cât se îmbogățește, cu atât îl costă cel mai mic sacrificiu, cea mai mică bucățică de avere, pe care-o vede trecând în mâna altuia.

Totuși, la două-trei leghe din jos de oraș, urmând cursul râului, spre Croisset, Dieppedalle, sau Biessart, pescarii scoteau adesea din fundul apei câte un cadavru de neamț umflat, sau străpuns de cuțit, sau cu capul spart, sau aruncat în apă din susul vr'unui pod. Clisa râului îngropa în ea răzbunările adesea ascunse, sălbătice și legitime, vitejii necunoscute, atacuri tăcute, mai periculoase de cât luptele ziua-namiază mare, la fanfara gloriei.

Căci ura contra străinilor găsește ori-când câte un hotărît, gata să moară pentru o idee.

În sfârșit, fiindcă năvălitorii, de și supuneau orașul neclintitei lor discipline, nu săvârșiră nici una din cruzimile pe cari faima îi sileau să le făptuiască dealungul mersului lor triumfal, — începură a căpăta curaj și nevoia

negotului începù să scormone din nou inimile negustorilor din oraș. Unii din ei aveau afaceri mari cu Havre, port ocupat de armata franceză, și voiră să încercé a ajunge acolo, ducându-se pe uscat până la Dieppe și de-acolo pe mare.

Influența ofițerilor germani mai cunoscuți fù pusă în joc și generalul comandant dete autorizația de plecare.

Ca urmare, o diligență mare, cu patru cai, fù pregătită, zece inși se înscriseră la stăpânul trăsorei, și plecarea fù hotărîtă pentru Marți dimineața, în zori de zi, spre a evita curioșii.

Frigul începuse de mult să-nghețe pământul, iar Luni pe la trei, nori mari negri, venind dinspre nord, aduseră zăpadă, care căzù fără întrerupere toată ziua și toată noaptea.

Marți, pe la 4 și jumătate dimineața, călătorii se strânsură în curtea Otelului Normandia, unde trebuiau să se suie în trăsură.

Erau mai toți somnoroși și tremurau de frig, sub tartanele cari îi învăleau. Din cauza întunericului, deabia se vedeau unii pe alții, și atâtea haine groase de tot soiul îi făceau să semene cu niște popi burtoși, strânși în giubele.

Două din călători se recunoscără numai decât. Un al treilea, le adresă cuvântul și începură imediat a vorbi. «Sunt cu nevastă-mea», zise unul. — «Și eu». — «Și eu». Cel d'întâi adăogă: «Noi, nici nu ne mai întoarcem la Rouen și, dacă Prusienii s'or apropia de Havre, trecem în Englitera» — «Și noi». — «Și noi». Toți aveau același plan, fiind și de aceeași făptură.

Dar caii nu erau încă puși. Un unic felinar, purtat de un rândaș, ieșea din când în când pe o ușă întunecoasă, pentru a dispăre imediat pe o alta. Copite de cai se auzeau lovind în scândurile căptușite cu băligar și un glas bărbătesc răsună în fundul grajdului, vorbind cu animalele și-njurând. În sfârșit, un zdrângănit de clopoței, vesti că umbra cineva cu hamurile. Zdrângănitul se prefăcù apoi într'un sgomot regulat, ritmat de mișcările animalului, aci oprindu-se, aci reîncepând sub câte o scuturătură, însoțită de sgomotul unei potcoave care izbea podeala.

Apoi deodată, ușa se închise. Nu se mai auzi nici un sgomot. Călătorii înghețați, tăcură. Așteptau, țepeni, să vadă ce e.

În așteptare, o perdeă neîntreruptă de

fulgi albi tot sclikea într'una, lăsându-se pe pământ, ștergând formele și pudrând lucrurile c'o pulbere de ghiață. În adâncă tăcere a orașului liniștit și îngropat în iarnă, nu se auzea de cât fâșâitul ușor, de nedescris, al zăpezei care cădea; mai mult o senzație de cât un sgomot, un fel de amestec de atome ușoare, cari păreau că vor să umple spațiul, acoperind lumea.

Rândașul cu felinarul reapărù, trăgând de capătul unei frânghii un cal prăpădit, care nu prea venea de bună voie. Il duse lângă oiște, legă șleaurile, și se invârti cam mult împrejur, să prindă hamurile, căci nu se putea servi de cât de o mână, în cealaltă având felinarul. Pe când se ducea s'aducă al doilea cal, zări călătorii albi de zăpadă și le zise: «De ce nu vă suiți în trăsura? Ați fi mai la adăpost».

Se vede că nici unul nu se gândise la asta, căci imediat se repeziră. Cei trei bărbați își așezară femeile în fund; apoi, se suiră și ei, lăsând ultimele locuri celorlalte umbre nedeslușite, cari le ocupară, fără să zică o vorbă.

Pe jos, între bănci, erau paie, în cari li se înfundară picioarele până la glesne. Damele din fund, cari își aduseseră

încălzitoare de aramă cu cărbuni chimici, le aprinseră, laudându-le încet meritele și repetând lucruri, pe cari le știă oricine.

În sfârșit, diligența fù gata, cu șase cai, în loc de patru, din cauza greutatei drumului. Un glas de-afară întrebă: «Gata?» Un altul dinăuntru răspunse «da», — și plecară.

Diligența înainta încet, foarte încet, cu pași foarte mici. Roțile se-nfundau în zapadă. Toată trăsura gemea, trosnind din când în când. Căii alunecau, suflau, nădușeau. Biciul lung al vizitiului plesnea într'una, spintecând aerul, înodându-se și desnodându-se ca un șarpe subțire, arzând câte-o crupă care se-ncorda atunci sub o sforțare puternică.

Ziua se mărea din ce în ce, Fulgii ușori, — pe cari un călător, «ruanez» pur sânge, îi comparase cu o ploaie de vată, — nu mai cădeau. O lumină murdară se strecura printre norii cenușii și grii, cari scoteau și mai în relief albeața câmpului, pe fața căruia apărea când un șir lung de arbori plini de chiciură, când gluga de zăpadă a unei colibe.

Înăuntru, în trăsură, toți se uitau unul la altul, luminați de lumina gălbue a aurorei.

In fund de tot, pe cele mai bune locuri, dormitau, față în față, d-l și d-na Loiseau, negustori de vin, domiciliați în strada Podului mare.

Fost băiat în prăvălia unui patron ruinat în afaceri, Loiseau cumpăraseră firma și făcuse avere.

Vindea foarte eștin, niște vinuri foarte proaste, la micii cârciumari dela țară trecând printre cunoscuți și prieteni drept un pungaș patentat, ca mai toți normanzii șireți și cu chef.

Faima lui de șarlatan eră atât de bine stabilită, în cât, într'o seară, la prefectură, d-l Tournel, autorul mai multor cântece și fabule, — un spirit mușcător și fin, o glorie locală, — propunând doamnelor, pe cari le vedeă mai somnoroase, să facă o partidă de «l'oiseau vole», spiritul sbură și el întâi de-alungul saloanelor, apoi, de-alungul orașului, făcând să ridă timp de o lună fălcile glumeților.

Loiseau mai eră vestit și prin păcălelile lui de tot felul, prin tot soiul de glume bune sau rele. Nimeni nu putea vorbi de el, fără s'adaoge numai decăt: «haz are Loiseau!»

Mic de statură, pe pântecelul lui, ca un balon, se odihnea un gât gros,

sfârșit printr'o față roșie, împodobită cu două favorite cărunte.

Nevastă-sa, naltă, mare, voluntară, cu glas puternic și cu hotărîrea totdeauna gata, — erà matematica și ordinea prăvăliei, pe care o înviora prin vesela ei hărnicie.

Lângă ei, stă, foarte demn, ca făcând parte dintr'o clasă de mai sus, d. Carré-Lamadou, om cu greutate, tare-n bum-bacuri, proprietar pe trei fabrici, ofițer al Legiunei de onoare și membru în consiliul general. În tot timpul imperiului, fusese șef al opoziției binevoitoare, numai ea să i se plătească mai scump trecerea la cauza pe care-o combătea «cu arme curtenitoare», după cum zicea el însuși. D-na Carré-Lamadou, mult mai tânără decât el, fusese și erà încă mângâerea tuturor ofițerilor de familie bună, trimeși în garnizoană la Rouen.

Stă față-n față cu bărbatu-său, mică, delicată, drăguță, ghemuită între blănuri, uitându-se uimită la interiorul de plâns al trăsuri.

Vecinii ei, contele și contesa Hubert de Bréville, purtau unul din cele mai vechi și mai nobile nume ale Normandiei. Contele, bătrân, gentilom de-naltă înfățișare, se sileà să accentueze prin

vicleniile toaletei, foarte marea lui asemănare cu regele Enric al IV-lea, care, după spusa unei legende, foarte glorioasă pentru familie, avusese legături intime cu o oarecare doamnă de Bréville, al cărei bărbat, drept răsplată, devenise conte și guvernator al unei provincii.

Coleg cu d-l Carré-Lamadou în consiliul general, contele Hubert reprezenta în județul său partidul orleanist. Povestea căsătoriei sale cu fiica unui armator din Nantes, rămăsese totdeauna cam misterioasă. Cum însă contesa era distinsă, primea mai bine ca oricare, trecea chiar ca fostă amantă a unuia din fiii lui Ludovic-Filip, toată noblețea o serbătorea, și salonul ei era socotit ca cel dintâi, ca singurul în care se păstră vechile obiceiuri și-n care se pătrundeă foarte greu.

Averea contelui, toată în imobile, atingeă, zice-se, cinci sute de mii de livre venit.

Acești șase inși erau în fundul trăsurei, formând societatea cu dare de mână, fericită și-n putere a oamenilor cinstiți, cari au dreptul să aibă o religie și oarecari principii.

Printr'o ciudată întâmplare, toate femeile erau pe aceeași bancă. Contesa

mai aveã drept vecine douã cãlugãrițe, cari tot picurau boabele din mătãnii, mormãind rugãciuni. Una din ele erã bãtrãnã, cu fața ciupitã de vãrsat, și cu obraji atãt de supti, în cãt par'c'ar fi primit drept în ochi gloanțele unei mitralii. Cealaltã, foarte slãbuțã, aveã un cap drãguț și bolnãvicios, pe un piept ofticos, ros de acea credințã mistuitoare din cari nasc martirii și inspirații.

În fața cãlugãrițelor, un bãrbat și o femeie atrãgeau atenția tuturor.

Bãrbatul, foarte cunoscut, erã Cornudet, spaima oamenilor respectabili. De 20 de ani, își înmuiã barba lui roșie în berea tuturilor cafenelelor democrate. Mâncașe cu frații și cu pretenii o destul de frumoasã avere, rãmasã dela tat-sãu, fost cofetar, și așteptã cu nerãbdare Republica, spre a dobândi însfãrșit locul meritat prin atãtea și atãtea consumații revoluționare. La 4 Septembrie, în urma unei pãcăleli poate, se crezuse numit prefect; dar când fũ sã intre în funcție, ușierii, rãmași ei singuri stãpãni, nu voirã sã-l recunoascã, ceea ce-l sili sã se retragã. Altmintreli, bãiat bun, inofensiv, serviabil; se ocupase cu o tragere de inimã fãrã seamãn sã organi-

zeze apărarea națională. Săpase gropi în câmpii, culcase la pământ toți pomișorii pădurilor vecine, semănase curse pe toate drumurile, și, la apropierea inamicului, mulțumit deatâtea pregătiri, se retrăsese repede în oraș. Tot așa și-acum : credea că va fi mai de folos la Havre, unde orașul avea nevoie de noi întăriri.

Femeea, una din așa zisele «galante», era vestită prin grăsimea ei precoce, care îi și atrăsese porecla de «Ulcica cu său». Mică, durdulie, grasă, cu degetele umflate, sugrumate la încheieturi, cu pielea lucioasă și întinsă, cu un gât enorm care plesnea sub rochie, — avea totuși farmece și căutare, prin tinerețea ei care plăcea oricui. Ca un măr roșu, ca un bujor gata să înflorească, așa îi era figura. Doui ochi negri, frumoși, umbriți de gene mari și dese scânteiau în umbra orbitelor, — iar gura mică, dulce, gata să sărute, arăta niște dințișori de fildeș.

Mai avea apoi, pare-se, o mulțime de calități inapreciabile.

Cum o recunoscără ceilalți, femeile cinstite începură a șopti, și cuvinte ca «prostituată» sau «rușine publică», fură atât de tare zise, în cât ea ridică ochii, aruncă asupra vecinelor o privire atât

de îndrăsneață, în cât se făcù numai de cât tăcere și toți lăsară ochii în jos, afară de Loiseau, care se uita la ea altfel decât ceilalți.

Nu mult după aceea, întrevorbirea reîncepù între cele trei cinstite, pe cari prezența unei femei pierdute le împrietenise numai decât. După părerea lor, în fața acestei vândute fără rușine, trebuia să facă din virtuțile lor de soție o povăză de neclintit, — căci așa e amorul legal : totdeauna se uită de sus la liberul său confrate.

Cei trei bărbați, tot așa: apropiați printr'un instinct de conservare la vederea lui Cornudet, aci vorbeau cu patimă de bani, aci cu dispreț de săraci. Contele spunea câte stricăciuni îi făcuseră Prusienii, ce pierderi îi pricinuiau vitele furate și recolta distrusă, — ca un senior milionar, pe care pagubele dezastrului îl vor supăra cel mult un an. D-l Carré-Lemadou, foarte lovit în industria bumbacului, avusese grijă să trimeată în Anglia 600 de mii de franci, ca un fel de pară pentru sete, pe care o punea totdeauna la o parte. Cât pentru Loiseau, făcuse ce făcuse și vânduse intendenței franceze toate vinurile ce mai aveă în pivniță, așa în cât Statul îi da-

tora o sumă colosală, pe care spera s'o încaseze la Havre.

Câteși trei își aruncau priviri amicale. De și erau de condiții diferite, se simțeau frați prin avere, ca orice membrii în marea societate francmazonă a celor cari bagă mâna în buzunar ca să sdrângăne banii.

Diligența mergea așa de-ncet, încât până la 10 dimineața nu făcuse nici patru leghe. Bărbații se daseră jos de trei ori, ca să urce dealurile. Incepuseră chiar a se îngrija, căci trebuiau să de-juneze la Tôtes și când colo nu se știa dacă vor ajunge acolo până-n seară. Și, pe când fiecare pândea să descopere vre-o cârciumă, diligența se-nămolii într'un nămete de zăpadă, și le trebui două ceasuri ca s'o scoată.

Foamea creștea din ce în ce, mărind neastâmpărul; dar nici o cârciumă, nici un birt, nici un han nu se arată de nicăeri; — îi speriasse pe toți apropierea Prusienilor și trecerea trupelor franceze.

Domnii, deteră fugă după provizii, pe la conacurile din marginea drumului, — dar nu găsiră nici pâine, căci țărani ascunseseră tot, de frica soldaților, cari,

neavând ce mânca, luau cu sila tot ce găseau.

Pe la unul după amiazi, Loiseau le dete de știre că i s'a lipit stomacul. Toți răspunseră că sunt în aceeașic ategorie și apriga nevoe de-a mânca, crescând din ce în ce, le-amuțise conversația.

Din când în când, căsca câte unul. Altul, îl imita numai decât. Și fie-care, pe rând, — după firea, după creșterea și după poziția lui socială, — deschide gura, încet sau cu sgomot, ducând repede mâna în fața gurei deschise din care eșeă abur.

«Ulcica», se aplecase de mai multe ori, ca și cum căuta ceva sub fuste. Se cam codea oarecum, se uita pieziș la cei de-alături, și imediat se ridica. Toate fețele erau palide și încruntate. Loiseau promisese 1000 de franci pentru o șuncă, de și nevastă-sa protestase. Așa eră felul ei; sufereă, când auzeă vorbindu-se, chiar in glumă, de bani risipiți.

— Nu prea mă simt bine, zise la un hop contele. Cum Dumnezeu nu m'am gândit să-mi iau de mâncare!

Și fie-care repeta ce zisese contele.

Numai Cornudet aveă o sticlă cu rom. Le oferi tuturor; dar nimeni nu primi.

Singur Loiseau gustă de două ori și, înapoind sticla, mulțumî, zicând :

— Ce bun e !... Te încălzește și-ți tae foamea.

Adevărul e că imediat începû să se învioreze, se-nveseli și propuse, rîzînd, să facă și ei cum se face uneori pe vapor : să mănânce pe cel mai gras dintre ei. Aluzia, îndreptată indirect spre «Ulcica», revoltă pe cei bine crescuți. Nimeni însă nu răspunse. Numai Cornudet zimbî. Călugăritele încetaseră a tortura mătăniile și, cu mâinile ascunse în mâneci, stau nemișcate, cu ochii mereu în jos, oferind fără îndoială cerului suferința ce le trimisese.

În sfârșit, pe la trei, pe când erau tocmai în mijlocul unui câmp fără margini, fără nici un sat la orizont, «Ulcica» se aplecă repede și luă de sub bancă un coș mare, învelit cu un șervet.

Din coș, scoase întâi o farfurioară de porțelan și un păhărel de argint ; apoi, un vas mare de pămînt, în care erau doi pui întregi, tăiați gata, zaharisiți de frig. Mai erau în coș multe lucruri bune, șuncă, fructe, prăjituri, — în sfârșit de mâncare pentru trei zile, ca să n'aibă a face cu bucatele de pe la

hanuri. Patru gâturi de sticlă se zăreau printre pachete.

«Ulcica» luă o aripă de pui și începuseră să mănânce delicat, rupând din coaja unei franzeluțe.

Toți se uitau la ea. Mirosul începuse să se răspândească, lărgind nările, făcând să le lase gura apă și încleștându-le fălcile. Disprețul «cinstiților» devenea din ce în ce mai feroce, — prefăcându-se într-o poftă nebună de a o ucide, sau de a o arunca din trăsură, cu coș și cu mâncare cu tot.

Loiseau, din potrivă: mânca cu ochii puiul din farfurie. Ne mai putându-se stăpâni, zise: «— Bravo, doamnă! Așa înțeleg. Ați fost prudentă. Rar ființe, cari să se gândească la tot». — Ea, ridicând capul, îi răspunse: «— Poftim d-le, dacă dorești. E cam greu să postești o zi întreagă». — Loiseau, negreșit, se grăbi să răspundă: «— Ași refuza, dar nu mai pot». Apoi, aruncând celorl'alți o uitătură, adăogă: «In asemenea momente, e un noroc mare să ai de-face cu ființe așa politicoase». In același timp, întinse pe genunchi un jurnal, ca să nu-și păteze pantalonii, și, cu vârful unui briceag, de care nu se desparte nici odată, luă un picior de pui,

îl rupse cu dinții, și începù să-l mestece cu o mulțumire atât de vădită, încât trăsura răsuna de oftatul celorl'ăți.

«Ulcica», propuse și călugărițelor să mănânce. În cor, instantaneu, flămânde, călugărițele primiră și, cu ochii în jos, se puseră temeinic pe mâncare, după ce mormăiseră niște mulțumiri. Nici Cornudet nu refuză propunerea vecinei, și se formă astfel un fel de masă, așternută cu jurnalele întinse pe genunchi.

Gurile se deschideau și se-nchideau într'una, rupând, mestecând și înghițind cu lăcomie. Loiseau mai ales, mânca de foc, îndemnând pe nevastă-sa să-l imite. Ea, se-mpotrivi câtva, — dar, în cele din urmă, simțind un junghiu în pânțece, nu mai zise nu. Atunci, bărbatu-său, rotunjind fraza, întrebă pe «scumpa lor tovarășă de drum» dacă-i dă voie să ofere și d-nei Loiseau o bucățică. — «Cum nu, d-le», răspunse ea, amabilă, și-l lăsă să ia.

Unde fù mai greu, fù la destuparea primei sticle de vin; n'aveau de cât un pahar. Și-l trecură unul altuia, ștergându-l. Numai Cornudet, ca galanterie, puse buzele tocmai în locul atins de buzele vecinei,

În jurul lor, uitându-se la cei cari mâncau și năbușiți de mirosul mâncărei, atât contele și contesa, cât și d-l și d-na Carré-Lamadou, îndurată cumplitul supliciu pe care-l îndurase și Tantal. Deodată tânăra soție a industriașului scoase un gemăt, care-i făcu pe toți să-ntoarcă capul. Era mai albă ca zăpada; ochii i se închideau; capul îi căzuse: îi venise rău. Bărbatu-său, zăpăcit, cerea celorlalți ajutor. Și ar fi cerut degeaba, dacă cea mai în vârstă din călugărițe, ridicând capul bolnavei, nu i-ar fi strecurat printre buze câteva picături de vin din paharul «prostituatei». Imediat apoi, leșinata își veni în fire, deschise ochii, zimbî și declară cu glas stins că e mai bine. Dar, ca să nu-i vie iar rău, călugărița o sili să bea tot paharul, explicându-i că foamea e cauza.

Atunci, «Ulcica», roșie și stângace, zise celorlalți călători, cari nu mânca-seră: «Nu știu dacă îmi dați voe să vă ofer...» Și tăcù, temându-se de vreo insultă. Loiseau, ca să-i ajute, luă cuvântul: «Nici vorbă! În asemenea împrejurări, toți suntem frați și trebuie să ne ajutăm. Aide, doamnelor! Nu vă sfițiți, și mâncați. Cine știe dacă vom găsi

unde să dormim. Așa cum mergem, nu ajungem nici mâine la Tôtes. Drept răspuns, tăcere. Nimeni nu îndrăzneà să-și ia răspunderea unui «da». În sfârșit, contele deslegă problema, — întorcându-se către ea și zicându-i emfatic : «Primim cu recunoștință, scumpă d-nă».

Atât le trebuia : primul pas. Cum trecură Rubiconul, să te ții : nu mai rămase nimic în coș. Și fusese în el o mulțime de lucruri : ficat de găscă, piftii de pasăre, o limbă afumată, câteva pere, o prăjitură mare, vreo 30 de pesmeți și o ceașcă plină cu castraveți în oțet.

Cum erau să-i mănânce merindele, fără să-i zică un cuvânt... Nu se putea. Incepură dar a vorbi — întâi mai rar, apoi mai des, — și în cele din urmă, fiindcă ea se ținea foarte bine, vorbeau într'una. D-nele de Bréville și Carré-Lamadou, crescute la o școală înaltă, se arătară cât se poate mai grațioase. Mai ales contesa, desfășură toată condescența ce arătau odinioară doamnele de sus, pe cari nici un contact nu le putea mânji. În schimb, încăpăținata d-nă Loiseau, care avea un suflet de jandarm, stătù țapănă, vorbind puțin și mâncând mult,

Bine înțeles, veni vorba despre război. Unii povestiră cruzimile prusienilor; alții, vitejia francezilor, — iar toți la un loc admirau, din trăsura în care fugeau, curajul altora. Incepură apoi și poveștile personale. «Ulcica», — foarte mișcată, cu o căldură pe care o pun toate femeile de felul ei, ori de câte ori își exprimă avânturile lor firești, — le spuse cum se hotărîse să plece din Rouen. «Am crezut întâi c'o să pot stă. Mi-aveam casa plină de provizii și ași fi vrut mai bine să hrănesc câțiva soldați, decât să plec cine știe unde. Când i-am văzut însă pe prusieni, n'am mai putut. Mi s'a suit sângele la cap și o zi întreagă am plâns de necaz și de rușine. Ah! de ce nu sunt bărbat! Mă uitam pe fereastră, la porcii ăia cu căști ascuțite, și trebuia să mă ție servitoarea de mâini ca să n'arunc cu scaunul în ei. Iar când m'am pomenit cu unul că 'mi cere să-l găzduesc, i-am pus mâna în gât. Să nu credeți că sunt mai greu de sugrumat, ca alții! Nu! Tot una!... Și l'ași fi dat gata, dacă nu m'ar fi tras nu știu cine de păr. Pe urmă, a trebuit, bine înțeles, să mă ascund, — până s'a ivit o ocazie, și am plecat».

Toți o felicitară. Creștea în stima aceloră din tovarăși cari nu se arătaseră prea dârji. Cornudet, ascultând-o, zimbea ca un apostol binevoitor, — asemenea unui preot care ascultă credincioșii, lăudând pe Dumnezeu, căci democrații bărboși au monopolul patriotismului, tot așa cum purtătorii de sutană au pe acela al religiei. Când îi veni rândul, luă și el cuvântul, și vorbi rar, de sus, sforăitor, cu fraze luate din proclamațiile lipite zilnic pe ziduri, până ce în sfârșit încheiă cu un paragraf foarte elocinte, în care sfâșie în chip magistral pe «canalia de Badinquet».

«Ulcica cu seu» se supără foarte, căci eră bonapartistă. Se făcuse roșie, ca vișina și bolborosea indignată: «Grozavăși fi vrut să vă văd în locu-i!.. Nu el, ci voi l'ați trădat. N'ar mai rămâne om în Franța, dac'ar încăpea pe mâna unor haimanale ca voi». Cornudet, nepăsător, zimbea de sus cu dispreț și eră cât p'aci să înceapă vorbele groase, dacă nu intervenea contele, potolind, nu ușor, mânia indignatei și proclamând, cu autoritate, că orice părere sinceră trebuie respectată.

Pe de altă parte, contesa și negustoreasa, în sufletul cărora fierbea ura ne-

socotită contra Republicei, precum și instinctiva dragoste pe care o resimt toate femeile pentru guvernele despotice, se simțeau, atrași, fără să vrea, spre prostituata aceea plină de demnitate, din cauza sentimentelor prin cari se asemanau.

Coșul se golise. Zece guri îi daseră repede de fund, regretând că nu e mai adânc. Convorbirea mai țină încă câțva, dar din ce în ce mai rece, cu cât scădeau merindele.

Noaptea începea să vie, iutunericul se îndesa tot mai mult, iar frigul, mai pronunțat în timpul digestiei, făcea să tremure «Ulcica cu seu», cu toată grăsimea ei. D-na de Bréville îi oferi numai decât încălzitoarea sa, pe când d-nele Carré-Lemadou și Loiseau deteră pe ale lor călugărițelor.

Vizitiul aprinsese felinarele, cari luminau puternic, înainte norul de aburi ridicat din crupa asudată a rotașilor, iar în lături, de amândouă părțile, zăpada, care părea că se desfășoară sub reflexul mișcător al luminilor.

În trăsură, nu se mai vedeă nimic. O mișcare repede se auzi, la un moment dat, între Cornudet și «Ulcica». Loiseau, care făcuse ochii mari, par'că

zări pe domnul cu barba mare, dându-se repede în lături, ca și cum ar fi primit pe înfundate o lovitură țeapănă.

Câteva puncte mici de foc, se iviră înaintea lor, pe drum. Ajunseră la Tôtes. Merseseră unsprezece ore, cari împreună cu cele două date repaos cailor, făceau treisprezece. Intrară în târg și diligența se opri în fața «Otelului Commercial».

La deschiderea ușei, un sgomot foarte cunoscut îi făcù pe toți să tresară: teaca unei săbii se isbeà de pământ, pe când un glas nemțesc striga ceva nu știu cui.

De și diligența stà locului, nici unul nu se da jos, ca și cum le-ar fi fost frică să nu fie măcelăriți. Peste câtva, apărù vizitiul, luminând cu unul din felinare, până în fundul trăsorei cele două șiruri de capete înspăimântate, cu gurile căscate și cu ochii mai căscați.

Lângă vizitiu, stà un ofițer german, un tânăr înalt, subțire și blond, strâns în uniformă, ca o fată în corset, cu casceta la o parte, ca un portar englez. Mustața prea lungă, cu perii zburliți, subțiindu-se spre vârfuri și sfârșindu-se prin câte un fir subțire, părea că-i apasă pe buze și, trăgându-i în jos obrajii,

săpa la colțurile gurei două brazde lungi.

După ce se uită în trăsură, invită pe călători să se coboare, zicându-le scurt într'o franțuzească alzaciană : «Dați-vă jos».

Călugărițele se supuseră cele d'intăi, cu obicinuita blândețe a tuturor fecioarelor deprinse cu orice sacrificii. Apoi apărură contele și contesa, urmați imediat de negustor și de nevastă-sa, și mai târziu de Loiseau, care își împingea de umeri soția. Cum se dete jos, Loiseau zise ofițerului «bună ziua», mai mult ca prudență, decât ca politeță. Ofițerul, insolent ca toți a-tot-puternicii, se uită la el, fără să-i răspundă.

Cornudet și «Ulcica», de și lângă ușă, se coborîră cei din urmă, serioși și mândri în fața inamicului. Mai ales ea, se silă, cât putea să se stăpânească, pe când el își răsucea nervos câteva fire din barbă. Voiau cu orice preț să-și păstreze demnitatea, convinși fiind că, în asemenea împrejurări, fiecare își reprezintă oarecum țara. Și, deopotrivă revoltați contra mlădiei celoralți, ea, căuta să se arate mai mândră decât cele trei «cinstite» — pe când el, simțindu-se dator să dea exemplu, continua a pune în

atitudinea lui aceeași rezistență pe care o pusese până atunci în făgașurile desfundate ale drumului.

După ce intrară în largă bucătărie a otelului, germanul le ceru autorizația de plecare, iscălită de generalul comandant, — autorizație în care erau trecute numele, pronumele, semnalmentele și profesia fiecăruia. Apoi se uită lung la ei, comparând pe fiecare cu lămuririle scrise.

În cele din urmă, zise scurt «bine», și dispărură.

În sfârșit!... Respirară. Fiindu-le iar foame, porunciră prânzul. Trebuea o jumătate de ceas, până să-l gătească. Pe când două servitoare păreau a-l pregăti, ei se duseră să vază odăile.

Erau toate dealungul unui coridor, la capătul căruia o ușă cu geamuri purtă un număr foarte semnificativ.

Când să stea la masă, apărură și stăpânul, un fost geambaș, mare, gros, astmatic, cu gâttele plin de fel de fel de fluere și de horcăeli.

Cum îi văzură, întrebă :

— Care e d-șoara Elisabeta Rousset ?

«Ulcica cu seu» tresări, întoarse capul și-i răspunse :

— Eu, domnule.

— D-șoară, ofițerul prusian vrea să-ți vorbească numai decăt,

— Mie ?

— Da, dacă într'adevăr te chiamă Elisabeta Rousset.

Ea, se roși, stete puțin pe gânduri, apoi răspunse hotărîtă :

— Poate să mă cheme; dar nu mă duc.

În jurul ei, se făcù imediat mișcare. Toți discutau, căutând cauza chemărei,

— Rău faci, doamnă, îi zise contele, apropiindu-se. Refuzul d-tale poate da naștere la mari neajunsuri, nu numai pentru d-ta, ci și pentru noi. Nu e bine ca cineva să ție piept celor tari. Mai întâi, chemarea asta nu poate ascunde nici un pericol. Trebuie să fie vorba de vre-o formalitate uitată.

Toți fură de aceeași părere. Toți o rugară, o sfătuiră și insistară, până ce sfârșiră prin a o convinge.

— Bine, mă duc, ca să nu vă fac vre-un rău.

— Mulțumim din suflet, îi zise grațios contesa.

Și «Ulcica» eși, rămânând ca ceilalți s'o aștepte cu masa. În așteptare, toți regretau că n'a chemat în locul ei pe un

altul și fiecare pregătea în gând lingușitoarele umiliri, cu cari ar răspunde, dacă încă s'ar întâmpla să-i cheme.

După vreo zece minute, reapărură, suflând, roșie ca sfecla, scoasă din fire, și mormăind într'una : «Canalia !.. »

Toți o înconjurară, să afle ce se întâmplase. Ea însă nu le spuse nimic, — și, fiindcă contele insista, îl întrebă mândră : «Ce te privește ?»

Atunci, ce erau să facă ?... Se așezară împrejurul unui castron, din care eșea miros de varză. Cu toată grija de până atunci, prânzul fù foarte vesel. Soții Loiseau și călugărițele, cerură, de economie, cidru ; ceilalți vin, — iar Cornudet, singur, bere. Avea el un anume fel de a destupa sticla, de a face berea să spumege, și de a se uita la ea, întâi înclinând paharul, apoi ridicându-l în dreptul lămpei, spre a-i aprecia mai bine culoarea. Când bea, barba, gemenă cu băutura lui favorită, părea că tresare de plăcere ; ochii, se uitau cruciș la băutura în curgere ; iar întreaga lui ființă părea că îndeplinește unica funcțiune pentru care fusese născut. S'ar fi zis că stabilea în mintea lui un fel de apropiere, de afinitate, între cele două mari pasiuni, cari îl preocupaseră în

viață : berea și revoluția. Cum dar eră să guste dintr'una, fără a se gândi la cealaltă !..

D-l și d-na Follenvie, — stăpânii ote-
lului, — mâncau tocmai la coada me-
sei. El, horcăind ca o locomotivă spartă,
prea îi sufla vântul în plămâni, ca să
mai poată vorbi mâncând ; eă însă, nu
mai tăceă din gură. Povestii tot ce sim-
țise la sosirea prusienilor, tot ce făceau,
tot ce ziceau, — urându-i de moarte,
întâi fiindcă o costau bani, și apoi fiind-
că aveă doi băeți în armată. Mai ales
cu contesa vorbeă, măgulindu-se că are
a face cu o damă de soi.

Din când în când, cobora glasul, ca
să spue lucruri mai delicate, — între-
ruptă adeseori de bărbatu-său, care nu se
sfiea să-i zică : «mai bine ai tăceă». Eă
însă îi dă înainte : — «Da, doamnă. Toată
ziua nu fac decât să mănânce cartofi și
carne de porc, carne de porc și cartofi.
Și să nu credeți că sunt curați. — Ași !..
— Fac murdării pretulindenii, ertați-mi
expresia. Dar când fac instrucție !.. Cea-
suri și zile întregi, stau pe câmp și
marș înainte, și marș înapoi, și dă-i la
dreapta, și dă-i la stânga !.. — Barim,
dacă vor să se frământa, să stea la ei
acasă, și să are, sau să-și drăagă dru-

murile. — Ti-ai găsit! Militari și buni la ceva!... Unde s'a pomenit!.. Bietul popor îi hrănește, ca să-i învețe cum să măcelărească. — Eu, așa cum sunt, o biată femeie, fără creștere, — de câte ori îi văd pisând pământul de dimineața până seara, mă minunez cum se poate să fie atâția oameni, cari să-și bată capul să ne dreagă, pe când alții nu știu ce să mai facă, ca să strice. Nu e păcat de Dumnezeu să ne omorâm între noi, fie c'am fi nemți, engleji, polonezi ori francezi?.. Când cineva își răsbună în potrivea cui i-a făcut rău, îl bagă la pușcărie; dar când ne seceră copiii ca spițele, cui stârpește mai mulți, ăluia îi dă mai multe decorații. — Ei, vezi! asta nu pot eu să înțeleg!..»

Atât aștepta Cornudet, ca să strige:

— Războiul e o barbarie, când ataci un vecin pacinic; când însă îți aperi patria, e o datorie!

— Ei da, când te aperi, e altceva, îi răspunse femeea; dar tot mai bine ar fi să se omoare regii și împărații, — că ei fac războiul, ca să petreacă.

— Bravo, cetățeano! strigă mai tare Cornudet, înflăcăându-se.

În fața lor, D. Carré-Lamadou se gândea. De și admira vitejia vestiților că-

pitani, bunul simț al femeii îl făcea să se gândească cât belșug ar aduce într'o țară atâtea brațe neocupate, atâtea forțe neproductive, — dacă le-ar întrebuința cineva la mii și mii de lucrări, spre săvârșirea cărora ne trebuie azi secole.

Loiseau, se sculă de la locu-i, ca să se ducă să vorbească încet cu hangiul, care aci râdea, aci tușea și scuișea. Pân-tecele lui enorm svâcnea de bucurie, gustând glumele negustorului, căruia îi și promisese să-i cumpere în primăvară, după plecarea nemților, șase butoaie cu vin.

Cum se sculară de la masă, toți prăpădiți de osteneală, se culcară.

Loiseau, care băgase ceva de seamă, își culcă repede nevasta și începù să-și lipească de gura ușei, când un ochiu, când o ureche, ca să 'ncerce a descoperi aceea ce el numea «misterele coridoarelor».

Peste vr'un ceas, auzi un fâșâit, se uită numai de cât și zări «Ulcica» par'că mai grasă sub capotul ei albastru de cașmir, încărcat cu dantele. Se îndrepta cu lumânarea în mână, spre numărul semnificativ de pe ușă cu geamuri. O altă ușă de alături se deschise și după câteva minute, la întoarcerea ei, Corundet, în cămașă, o urma. Întâi, vorbiră

încet ; pe urmă, se opriră. Ea părea că își apără cu energie ușa odăiei. Din nenorocire, Loiseau n'auzi ce spun, de cât spre sfârșit, când ridicară glasul.

Cornudet insista cu patimă, zicându-i :

— Ce-ți pasă ! Nu fii proastă !

Ea, indignată, îi răspundea :

— Nu, dragă ; sunt momente. în cari nu se poate ; și apoi, aici, ar fi rușine.

El, se vede că nu înțelese, căci imediat o întrebă de ce. Drept care ea, furioasă, ridică și mai sus vocea.

— De ce ? Nu înțelegi de ce, când în otel, sau poate chiar în odaia dealături sunt prusieni ?

Cornudet nu mai zise nimic. Pudoarea patriotică a unei femei pierdute, care nu vrea să se dea sub ochii inamicului, îi redeșteptă probabil demnitatea, căci se mulțumî s'o sărute și intră încet în odaia lui.

Loiseau, foarte aprins, lăsă broasca ușei, se apropie de patul nevastă-si, ridică cearșaful care acoperea ososul ei corp și, sărutând-o, ca s'o deștepte, îi șopti : «Mă iubești ?»

Apoi, casa întregă amuți cu desăvârșire, până în momentul când de undeva, dintr'o direcție nehotărîtă, din pod sau din pivniță, veni sgomotul unei sforăi-

turi puternice, monotone, regulate, asemenea unui clocot de apă care fierbe sub capacul unei căldări. D-l Follenvie dormea.

Fiindcă erau hotărâți să plece a doua zi la opt, toți se găseau, la ora fixată, în bucătărie. Trăsura însă, — cu coviltirul ei plin de zăpadă, stă singură în curte, fără cai și fără vizitiu. În zadar îl căutară, și în grajd, și în pod, și în șopron. Dispăruse. Unde să-l mai caute? Poate în târg. Și plecară toți bărbaii după el.

În piață, văzură biserica în fund, iar pe dreapta și pe stânga niște case scunde, pline de nemți. Unul, curăța niște cartofi. Altul, mai departe, mătura prăvălia unui bărbier. Un al treilea, păros până la ochi, sărută un copil care plângea și îl legăna pe genunchi, ca să tacă, iar țărancele, ale căror bărbați erau în «armata de război» arătau învingătorilor prin semne ce treburi să facă: să spargă lemne, să fiarbă ciorbă, să macine cafea. Unul din ei chiar spală niște rufe ale unei gazde bolnave.

Contele, mirat, întrebă pe paracliserul bisericii: «Ce e asta?» — «Ce să fie! Ia oameni buni la inimă. Am auzit că nu sunt nemți, sunt de departe. Au

și ei neveste și copiii. cari plâng și ei pe acolo, cum plâng cei de aici. Ba încă aici, tot stăm bine, fiindcă, nefăcând nici un rău, muncesc ca la ei acasă. Ce să faci, săracii! S'ajută și ei cum pot. Par'că ei strică! Nu strică; ci cei mari; ei fac războiul».

Cornudet, indignat de înțelegerea cordială dintre învingători și învinși, se retrase, preferând să stea închis în otel.

Loiseau făcù spirit, zicând: «clădesc, — iar Carré-Lamadou îl îndreptă serios, mormăind: «repară».

Toate ca toate, — dar unde erà viziul?

Il descoperiră în sfârșit într'o cafenea, bând, la o masă cu ordonanța ofițerului.

— Nu ți-am spus să pui caii la 8? îl întreabă contele, supărat.

— Ba da, dar pe urmă am primit alt ordin.

— Care?

— Să nu-i mai pun de loc.

— Cine ți-a spus asta?

— Comandantul prusian.

— Pentru ce?

— Nu știi. Du-te de-l întreabă. Eu,

de vreme ce mi-a spus să nu înham, nu înham. Asta e!

— El însuși ți-a spus ?

— Nu, d-le. Otelierul, din partea lui.

— Când ?

— Aseară, când eră să mă culc.

Cei trei bărbați se întoarseră la otel, foarte îngrijați.

Întrebară numai decât de d. Follenvie, — dar servitoarea le răspunse că dânsul, din cauza tusei, nu se scula niciodată înainte de 10. Afară de un caz de foc, n'avea voe cu nici un preț să-l scoale.

Voiră atunci să vorbească cu ofițerul, — dar le fù cu neputință, de și locuia în același otel. Numai otelierul avea voe să-i vorbească, cu privire la cestiuni civile.

Ce să facă ? S'aștepte. Femeile reîntrară dar în odăile lor și se puseră la vorbă.

Cornudet se așeză la gura căminului din bucătărie, în care pâlpaia flacăra unui foc. Ceru o mescioară din cafenea și o cană, își scoase din buzunar pipa, care se bucura printre democrați de o considerație aproape egală cu a sa, ca și cum ar fi servit patria servind lui Cornudet: o pipă frumoasă, de spumă

de mare, mai neagră decât dinții stăpânului ei, dar parfumată, încovoiată, luscitoare, deprinsă cu el și complectându-i fizionomia. Stătù câțva nemișcat, cu ochii țintă, când la flacăra din cămin, când la spuma care îi încununa cana, și de câte ori bea, își trecea mulțumit degetele slabe și lungi prin părul soios, sorbind picăturile de bere rămase pe mustața umedă.

Loiseau, sub pretext că își desmorțește picioarele, plecă să mai vândă ceva vin cârciumarilor din târg. Contele și industriașul începură a face politică. Prevedeau, și unul și altul, viitorul Franței. Unul se încredea în Orleani; cel'alt așteptă un salvator necunoscut, un erou care nu trebuia să apară decât atunci când nu va mai fi nici o scăpare: un du Gueselin, sau poate o Ioană d'Arc, sau un alt Napoleon I.

Cornudet, ascultându-i, zâmbea ca un om care știa secretele destinelor. Pipa lui îmbălsămă bucătăria.

Pe la 10, apărù Follenvie. Imediat îl întrebară, dar nu le putù spune altceva decât aceeași și aceeași frază, repetată de vreo trei ori «D-le Follenvie! Să nu dai voce să pue caii mâine dimineață. Nu vreau să

plece decât la porunca mea». Atât zicea
că îi spusese ofițerul.

Să vorbească dar cu el. Contele îi trimise
carta, pe care d-l Carré-Lamadou
își scrisese și el numele cu toate titlurile.
Prusianul răspunse că îi va primi după
ce o dejuna, adică pe la unu.

Apărură apoi damele și, cu toată gri-
ja, tot se puseră la masă și mâncară.
«Ulcica» pareă bolnavă și foarte turbu-
rată.

Băuseră cafeaua, când ordonanța veni
să cheme pe cei doi.

Se luă și Loiseau după ei; numai
Cornudet, — pe care voiau să-l ia ca
să dea demersului mai multă solemni-
tate, — numai el declară cu mândrie
că nu vrea să aibă a face cu germanii și
își reluă locul lângă foc, cerând încă o
bere.

Cei trei urcară scara și fură introduși
în cea mai frumoasă cameră a otelului,
unde ofițerul îi primi, lungit într'un fo-
toliu, cu picioarele pe cămin, fumând
dintr'o pipă lungă de porțelan, înfășurat
într'un halat stacojiu, luat fără îndoială
din casa părăsită a cine știe cărui ne-
gustor fără gust. Nici nu se sculă, nici
nu îi salută, nici cel puțin nu se uită
la ei. Eră cea mai frumoasă mostră de

obrasnicie fanfaroană, foarte cunoscută învingătorilor.

În sfârșit, după câțva timp, îi întrebă :

— Ce vreți ?

Contele luă cuvântul.

— Vrem să plecăm, d-le.

— Nu.

— Imi dați voie să vă întreb cauza ?

— Cauza e că nu vreau.

— Permiteți-mi să vă atrag atenția că d-l general-comandant ne-a dat o autorizație de plecare la Dieppe, și nu credem să fi făcut ceva ca să merităm o așa asprime.

— Nu vreau, și atâta tot!... Asta e!... Puteți pleca!...

Se inclinară câteși trei și plecară.

Toată după amiaza fu mormântală. Nimeni nu-și putea lămuri capriciul neamțului. Fel de fel de gânduri, cari de cari mai ciudate, le treceau prin minte. Se strânseseră toți în bucătărie și discutau fără rezultat, născocind tot soiul de presupuneri. Poate că voia să-i ție ca ostatici. Dar în ce scop? Unde erea să-i ducă? Sau voia să le ceară o răscumpărare?... Gândul ăsta îi lovi ca un trăsnet. Mai cu seamă ci bogați, ereau și mai speriați. Se vedeau conștrânși, spre a-și scăpa viața, să verse

atâți saci cu aur la picioarele unui soldat obraznic. Își frământau creerii ce minciuni posibile să mai născocoască, ca să nu-i ia drept bogați, ci din contra să treacă drept cât mai săraci.. Loiseau își scoase dela piept lanțul ceasornicului și-l băgă în buzunar. Noaptea, care-n-cepea să cadă, le mări temerile.

La aprinderea lămpei, fiind-că mai ereau două ceasuri până la prânz, d-na Loiseau propuse, ca distracție, o partidă de 31. Primiră. Până și Cornudet, care-și stinsese pipa de politeță, intră în joc.

Contele făcù cărțile, și le împărți. «Ulcica» aveà în mână, gata, 31; așa că, numai de cât, interesul jocului le risipi oarecum frica, — ceea ce nu împedcă pe Cornudet să bage de seamă că soții Loiseau se înțelegeau să-nșele.

Înainte de a se pune la masă, Follenvie, reapărù și numai de cât întrebă «dacă d-șoara Elisabeta Rousset tot nu și-a schimbat hotărârea».

«Ulcică» rămase locului, galbenă; apoi, devenind roșie, așa o-nnecă furia, încât nu mai putu vorbi. În sfârșit, zise :

— Să-i spui murdarului, scârbosului, stîrvului ăla de neamț, că nu voiu primi

pentru nimic în lume. Ai auzit? Pentru nimic!....

Pântecele otelierului se'ntoarse im-prejur și dispărù, — pe când cei rămași o înconjurară curioși, s'o-ntrebe ce mister le-ascunde. La-nceput, nu vru să le spue; dar, mai pe urmă, scoasă din fire de ultimele cuvinte ale contelui, cari, o-ntrebà mereu «ce vrea», — îi trânti verde-n nas: «Ce să vrea! Pe mine mă vrea!»

Atât de mare fu indignarea, în cât fraza nu ofensă pe nimeni. Cornudet își sparse cana, trântind-o prea tare pe masă. Toți, într'un glas, protestară contra mișelului, cu toată furia mâniei, cu toată puterea revoltei, ca și cum sacrificiul cerut ei, priveà pe fiecare dintr'înșii. Conte de declară cu desgust că ei nu sunt oameni, ci sălbatici. Femeile fură și mai energice, rugând-o să primească încredințarea celei mai sincere compătimiri; iar călugărițele, cari nu se arătau decât la ora mesei, lăsaseră iar ochii-n jos, resemnate.

Trecù însă prima furie, și se așezară la masă, — mâncând puțin, cugetând mult.

După masă, damele se retraseră foarte de vreme; iar bărbații, fumând, se așe-

zară să joace un «ecarté», la care învitară și pe d-l Follenvie, cu planul să-l întrebe prin ce mijloace ar putea învinge rezistența ofițerului. Follenvie însă nu se gândea decât la joc. N'ascultă nimic, nu răspunde nimic. L'auzeai, din când în când, mormăind: «carte». Atenția îi era atât de nrmăi, în cât uitase chiar să scuibe, ceea ce-i accentuă și mai mult hârâelile din piept. Plămânii fluerau pe toate gamele astmului, de la notele cele mai de jos ale unui bivol, până la răgușelile cele mai ascuțite ale cocoșilor începători.

Când nevastă-sa care cădea de somn, veni să-l cheme la culcare, se supără. Și ea se duse, tristă, să se culce, singură, — ca să se scoale cu noaptea-n cap, — contrariu lui, care era totdeauna gata să petreacă nopți albe.

— Să-mi pui laptele la foc, îi strigă el, când să iasă ea pe ușă, și-și văzù înaintea de joc.

Dacă văzură ceilalți că nu pot afla nimic, începură să se scoale unul câte unul, și, peste puțin, toți se culcară.

A doua zi, se sculară destul de dimineață, cu o mai nedeslușită speranță, cu o mai mare dorință de a plecă, cu o mai

puternică groază de a petrece înc'o zi în murdăria otelului.

Vai! Căii ereau tot în grajd și vizițiul nicăeri. Ca să le mai treacă vremea, deteră câteva târcoale trăsurei.

Dejunul fu foarte trist. Toți păreau reci față de biata «Ulcică», — dat fiind că noaptea, care cam schimbă gândurile, le schimbase și lor părerile. Cum se poate să nu le facă o surpriză plăcută, — ducându-se în timpul nopții la ofițer! Nimic mai simplu. Mai întâi, cine-ar fi știut? Iar față de ofițer, ar fi putut salva aparențele, spunându-i că i-a fost milă de ceil'alți călători. Par'că pentru ea aveă vre-o însemnătate!...

Nimeni însă nu-și mărturisea gândurile.

După amiazi, fiindcă se plictiseau, contele le propuse o plimbare în împrejurimile satului. Iși luară fiecare câte o haină groasă și plecară, — afară de Cornudet, căruia îi plăcea mai bine lângă foc, și de cele două călugărițe, cari-și petreceau ziua în biserică, sau la preot.

Frigul, din zi în zi mai tare, le înțepa grozav nasul și urechile. Pictoarele, începeau să calce ca pe ghimpi. Și, când eșiră la câmp, întinderea lui

albă li se părù atât de sinistră, încât se-ntoarseră numai decât înapoi, cu frig în suflet și cu inima strânsă.

Înainte, mergeau femeile; bărbații, puțin mai în urmă.

Loiseau, care înțelegea situația, întrebă numai decât dacă «fleoarta» aia avea de gând să-i mai facă mult s'aștepte. Contele, tot bine crescut, răspunse că nu se putea pretinde unei femei un așa dureros sacrificiu; cel mult, dac'ar fi venit de la ea însăși. Carré-Lamadou observă că, dacă Francezii aveau intenția, cum se zicea, să facă o retragere ofensivă pe la Dieppe, ciocnirea nu putea să aibă loc decât la Tôtes. Fieroasă observație, căci puse pe ceilalți pe gânduri.

— Ce-ar fi să plecăm pe jos! întrebă Loiseau.

— Ce tot spui! Prin zăpadă! Cu femeile!.. exclamă contele, dând din umeri.—Mai întâi, am fi numai decât urmăriți, prinși, și aduși ca prizonieri.

Așa e. Atunci, ce să facă? Să schimbe vorba.

Doamne deschiseră paragraful toaletei,—dar simțiră ele singure că nu merge.

Deodată, pe neașteptate, la capătul

uliței, apăru ofițerul. Pe zăpada, care mărginea orizontul, își profila talia lui lungă de viespe în uniformă și umbla, cu genunchii căscați, cum umblă toți militarii, când se silesc să nu-și stropească cismele bine lustruite.

Se-nclină trecând pe lângă femei, și se uită cu dispreț la bărbați, cari, ce e drept, avură demnitatea să nu-l salute, — afară de Loiseau, care erea cât pe-aci să-și scoată pălăria.

«Ulcica» se roșise până la urechi; iar cele trei «cinstite» se simțeau foarte umilite de a se fi întâlnit cu un soldat, însoțite fiind de o femeie pe care el o luase peste picior.

Bine înțeles, veni vorba de el, de înfățișarea, de obrazul lui. D-na Carré-Lamadou, care cunoscuse foarte mulți ofițeri și care-i putea deci judeca, nu-l găsea rău. Regreta chiar că nu e francez; ar fi fost un prea frumos husar, după care nici vorbă c'ar fi înnebunit femeile.

Ajunși acasă, nu mai știură ce să facă. Le scăpară chiar câteva cuvinte cam acre, din cauza unor lucruri de nimic. Prânzul, și mai tăcut, nu ținu mult și iarăși plecară să se culce, sperând să omoare timpul, dormind.

A doua zi, toți ereau cu figurile trase și cu inimile strânse. Femeile d'abia mai vorbeau cu biata «Ulcică».

Se-auzi un clopot. Vestea un botez. Avea și ea un copil, dat la țară, să-l crească. Nu-l vedea niciodată pe an, și rar se gândea la el; totuși, gândul la cel care urma să fie botezat, îi ațâță în inimă o înflăcărată dragoste pentru al ei, și voi să asiste cu orice preț la botez.

Cum plecă, toți se uitară unii la alții —și apropiară scaunele, simțind că, la urma urmei, trebuiau să ia o hotărâre.

Cea dintâi inspirație fu a lui Loiseau: el erea de părere să i se propue ofițerului să-și oprească slăbiciunea și să-i lase pe ceilalți să plece.

D. Follenvie fu imediat însărcinat cu misiunea, dar, din nenorocire, se-ntoarse numai de cât: Neamțul, care cunoștea firea omenească, îl dase afară, strigându-i că «ori toți, ori nici unul».

— Cum se poate, d-le! isbucni temperamentul popular al d-nei Loiseau. Să-mbătrânim aici? Și pentru cine! Pentru o desmățată. Dacă asta îi e meseria, cu ce drept refuză! A luat tot ce a găsit în Rouen,—până și vizitiii!... da-da vizitiul prefecturei!—și acum, când e vorba să ne scoată din încurcătură, face

uliței, apăru ofițerul. Pe zăpada, care mărginea orizontul, își profila talia lui lungă de viespe în uniformă și umbla, cu genunchii căscați, cum umblă toți militarii, când se silesc să nu-și stropească cismele bine lustruite.

Se-nclină trecând pe lângă femei, și se uită cu dispreț la bărbați, cari, ce e drept, avură demnitatea să nu-l salute, — afară de Loiseau, care erea cât pe-aci să-și scoată pălăria.

«Ulcica» se roșise până la urechi; iar cele trei «cinstite» se simțeau foarte umilite de a se fi întâlnit cu un soldat, însoțite fiind de o femeie pe care el o luase peste picior.

Bine înțeles, veni vorba de el, de înfățișarea, de obrazul lui. D-na Carré-Lamadou, care cunoscuse foarte mulți ofițeri și care-i putea deci judeca, nu-l găsea rău. Regreta chiar că nu e francez; ar fi fost un prea frumos husar, după care nici vorbă c'ar fi innebunit femeile.

Ajunși acasă, nu mai știură ce să facă. Le scăpară chiar câteva cuvinte cam acre, din cauza unor lucruri de nimic. Prânzul, și mai tăcut, nu ținu mult și iarăși plecară să se culce, sperând să omoare timpul, dormind.

A doua zi, toți ereau cu figurile trase și cu inimile strânse. Femeile d'abia mai vorbeau cu biata «Ulcică».

Se-auzi un clopot. Vestea un botez. Avea și ea un copil, dat la țară, să-l crească. Nu-l vedea niciodată pe an, și rar se gândea la el; totuși, gândul la cel care urma să fie botezat, îi ațâță în inimă o înflăcărată dragoste pentru al ei, și voi să asiste cu orice preț la botez.

Cum plecă, toți se uitară unii la alții —și apropiară scaunele, simțind că, la urma urmei, trebuiau să ia o hotărâre.

Cea dintâi inspirație fu a lui Loiseau: el erea de părere să i se propue ofițerului să-și oprească slăbiciunea și să-i lase pe ceilalți să plece.

D. Follenvie fu imediat însărcinat cu misiunea, dar, din nenorocire, se-ntoarse numai de cât: Neamțul, care cunoștea firea omenească, îl dase afară, strigându-i că «ori toți, ori nici unul».

— Cum se poate, d-le! isbucni temperamentul popular al d-nei Loiseau. Să-mbătrânim aici? Și pentru cine! Pentru o desmățată. Dacă asta îi e meseria, cu ce drept refuză! A luat tot ce a găsit în Rouen,—până și vizitiii!... da-da vizitiul prefecturei!—și acum, când e vorba să ne scoată din încurcătură, face

pe cinstita, râioasa ?.. Foarte bine face ofițerul !.. Și ca să nu ne offenseze, alegând pe una din noi trei, femei cinstite s'a mulțumit cu cea care e a tuturor. Vedeti dar ce delicateță ! Ar fi putut foarte bine să zică «vreau», și să ne ia pe toate, cu sila. Slavă d-lui ! are destui soldați.

Celelalte două, simțiră câte-un fior, pe când ochii nostimei Carré-Lamadou sticliră, și, ca și cum s'ar fi și simțit în brațele ofițerului, îngălbeni.

Bărbații, cari vorbeau deoparte, se apropiară. Loiseau, furios, voia să lege pe «mizerabilă» și s'o dea ofițerului. Conte de însă, coborâtor din trei generații de ambasadori, și înzestrat cu cel mai consular fizic, fu partisan al diplomației.

— Mai bine s'o decidem.

Și se consfătuiră cum.

Femeile se strânseseră, coborând glasul și vorbind toate odată, fiecare cu părerea ei. În fond, consfătuirea era foarte cuviincioasă.

Lucrurile eele mai scârboase le exprimau cu niște întorsături atât de delicate, cu niște substilități de expresii atât de fine, cu niște precauțiuni atât de amănunțite, în cât un străin, ascultându-le n'ar fi înțeles nimic. Inșă, pentru că pu-

doarea doamnelor de sus e mai [subțire ca aripa unei insecte, încet-încet se rupse, și se afundară atunci până în gât în amănunte fără perdea, vorbind despre dragoste cu sensualitatea unui bucătar lacom, care gătește bucate pentru altul. Spre sîrșite, povestea le păru atât de veselă, în cât se înviorară fără să vrea. Chiar contele, care găsea că multe din glume sunt cam îndrăznețe, recunoscă că erau așa de inteligent spuse, în cât n'avea ce zice. Loiseau, ca să nu se dea bătut, trânti câteva cuvinte foarte cu două înțelesuri, cari nu supărară însă pe nimeni,—și părerea nevastă-si exprimată cu atîta sinceritate, începu să predomine în mintea tuturor:

— Dacă asta îi e meseria, pentru ce să refuze?

Iar nostima Carré-Lamadou afirmă suspinînd, ca și cum ar fi regretat că nu eră ea în locu-i.

Pregătiră mult timp asediul; parc'ar fi fost vorba de o adevărată ređută. Fie care își învăța rolul ce va juca, argumentele pe cari se vor bizui mișcările ce va trebui să execute. Plănuiră de asemenea și atacul, și vicleniile, și surprinderile, și toate cele necesare, pentru a

sili această cetate victuitoare să lase pe inamic să intre. — ?

Numai Cornudet sta de-oparte, cu de-săvârşire străin.

O atât de adâncă atenție încorda spiritele, în cât n'auziră că «mizerabila» s'a întors. Trebui să le șoptească contele, ca să bage de seamă că e lângă ele. Imediat tăcură și-o stângăcie neașteptată le-împedecă la început să-i vorbească. Contesa, mai deprinsă ca toate cu duplicitățile saloanelor, o întrebă:

— A fost frumos botezul ?

«Ulcică», încă mișcată, le povesti tot, și cine erea de față, și slujba, și cum se înfățișa biserica, pentru a sfârși într'un suspin sincer, cu:

— Ce bine e câte o dată să te rogi !

Până la dejun, se mulțumiră să fie amabilă cu ea, — poate ca să-i mărească și mai mult încrederea în sfaturile ce aveau să-l dea.

La masă însă, începură imediat să înainteze. Mai întâi, o conversație generală asupra devotamentului, cu exemple din antichitate, ca : Iudita și Olofern; — apoi, fără nici un rost, trecură la Lucrezia, la Sextus și la Cleopatra, cari avuseser relații cu toți generalii inamici, ca să-i coboare apoi la înjosirile cele mai

degradatoare. Pe urmă, cu mintea lor de milionari incuți, născociră o poveste petrecută la Roma, unde cetățenele romane nu dormeau de cât în brațele lui Anibal și ale ofițerilor lui, iarăși cu citații, enumerând toate femeile, cari au subjugat eroi, făcând din corpurile lor o armă, și cari au învins sacrificându-și cinstea, în interesul răzbunării și al devotamentului.

Mai vorbiră apoi, cu oare cari ocoluri, de o Engleză de neam mare, care promise să-i se inoculeze o grozavă boală contagioasă, nu mai pentru a o transmite lui Bonaparte, care a scăpat ca prin minune, fiind lovit de-o indispoziție tocmai la ora întâlnirii.

Și toate astea le spunea convenabil, elegant, pe indelete, — cu fraze în cari izbucneau ici și colo, bombele unui entuziasm voit, pentru a excita mai mult simțurile.

La sfârșitul mesei, s'ar fi crezut că singurul rol al femeii era un etern sacrificiu al ființei sale, o continuă cădere în brațele ori cărui militar.

Călugărițele se făceau că n'aud, — iar „Ulcica“ nu zicea nimic.

Intre dejun și prânz, o lăsară să se gândească. Dar, în loc să'i zică „doamnă“

ca până atunci, începură a'i zice „domnișoară“, fără să știe nici ele de ce, ca și cum ar fi vrut s'o coboare cu o treaptă în stima lor și s'o facă să-și simță rușinoasa situație.

Când s'aducă supa, iar reapăru Follenvie și iar întrebă „dacă d-ra Elisabeta Raosset și-a schimbat sau nu hotărârea».

— Nu, domnule, — răspunse ea scurt.

În timpul mesei, coaliția începù să dea 'napoi. Loiseau își dete în petic, cu vre-o trei fraze nenorocite. Fie care și bătea capul să invene eczemple noi și disperaseră că nu mai găsesc nimic, — când, contesa, fără premeditare, simțind o mare nevoie de a aduce un omagiu Bisericii, întrebă pe cea vârstnică dintre călugărițe asupra câtor va fapte din viața sfinților. Mulți din ei au săvârșit fapte, pe cari noi le-am lua drept crime; Biserica însă le-a iertat, fiindcă au fost săvârșite pentru slăvirea lui Dumnezeu și binele aproape-lui. Argumentul era nici că se poată mai potrivit. Contesa profită deci numai decăt.

Și, fie printr'una din acele înțelegeri mute în carii sunt foarte dibaci slujitori bisericeii, fie prin efectul neașteptat al unei norocoase neînțelegeri, — bătrâna călugăriță veni în ajutorul conspirației cu cel mai puternic sprijin. De unde toți o credeau

timidă, se arată îndrăzneată, vorbăreața, energetică.

Avea o doctrină de fier, o credință neclintită și o conștiință fără nici un scrupul. I se părea foarte firesc ca, la un ordin de sus, să-și omoare părinții, cum omorâse cel din sacrificiul lui Abraham. După părerea ei, nimic nu putea displace Celui de Sus, când intenția era sfântă. Și, ca să-și inchege doctrina într'o singură frază cât mai puternică, la un semn din ochi al contesei, conchise: «scopul scuză mijloacele.»?

— Așa dar, maică, o-ntrebă contesa, crezi că D-zeu primește ori-ce căi, și iartă fapta, când cauza e sfântă?

— Nici vorbă, doamnă. O faptă, o-menească în sine, devine adesea divină, prin gândul care-o inspiră.

Și continuară așa mai departe, tâlmăcind voința lui Dumnezeu, prevăzând hotărârile lui, amestecându-l în lucruri, de cari el nici nu vrea să știe. Și toate ca prin ceață, cu dibăcie, discret.

Fiecare cuvânt însă al sfintei femei, săpa brazdă în insistența indignată a curtizanei. Apoi, când convorbirea se schimbă într'u câțva, aceeași sfântă ființă vorbi de mănăstirea ei, de stărița ei, de ea însăși și-n sfârșit de mititica

ei tovarășă de alături. Fuseseră che-
mate la Havre, ca să-ngrijească solda-
ții grămădiți prin spitale. Și începù să-i
descrie, amănunțindu-le bolile, — jert-
findu-se voei de sus, care rînduise ca, pe
când ele stau în drum, oprite de capri-
ciul unui străin, — sute de Francezi să
moară, neîngrijiți poate de nimeni. Aveà
un fel de specialitate să-ngrijească mili-
tarii. Fuseseră în războaiele din Crimeea, din
Italia, din Austria, și, povestindu-le, toți
descoperiră în ea una din acele călă-
gărițe ostășești, cari par născute pentru
a urmà armatele, a adunà răniții și, a
îmblânzi dintr'un cuvânt vitejii nedisci-
plinați; un fel de soră «Ra-ta-plan», a
cărei figură ciuruită, părea imaginea de-
zastrului războaielor.

Nimeni nu mai zise nimic, după ce
tăcù ea, atâta impresie făcuse.

După masă, toți se urcară repede
prin odăi, pentru a nu eși de cât a doua
zi, foarte târziu.

Dejunul fu tihnit. Grăunțelor semă-
nate în ajun, le trebuià vreme, ca să
răsară și să dea rod.

Contesa iar le propuse după amiazi
o plimbare; și, când plecară, contele,
urmând înțelegerei, luă pe «Ulcica» de
braț și rămase cu ea, mai înapoi.

Ii vorbi atât de părintește, de atât de sus, și într'un fel atât de asemenea felului de a vorbi frumos acestor femei, în cât, când îi zicea «dragă copilă» nu mai încăpea o îndoială că o mare distanță îi desparte și că onorabilitatea lui e indiscutabilă. Apoi atinse numai de cât cestiunea, întrebând-o:

— Cum se poate să ne lași aici, expuși, ca și d-ta, la toate violențele care ar decurge dintr'o învingere a inamicului, — în loc să consimți la una din «complezențele», cu cari te-ai întâlnit de atâtea ori?

Ea, nu răspunse nimic.

El atunci, o luă cu binele, cu judecata, pe coarda inimii. Știu să se arate galant, amabil, curtenitor chiar — fără a încetă o clipă de a fi «d-l Conte». Dete o înzecită importanță serviciului ce le-ar face, îi vorbi de recunoștință; apoi, deodată, tutuind-o vesel, crezù că pune ultimul punct, zicând: «O să-l faci și pe el să se-ngâmfe, căci fată ca tine n'o să găsească el multe în țara lui».

«Ulcica» iar nu răspunse și, înaintând, se amestecă printre ceil'alți.

Acasă, se-nehise în odaie și nu mai eși.

Grija celorl'alți, erea la culme. Ce aveà să facă?... Dacă n'o vrea?...

La ora mesei, o așteptară în zadar. Tocmai târziu, apărù d-l Follenvie, cu vestea că d-ra Rousset e indispusă și că deci pot sta la masă.

Toți căscară urechile. Contele se dete pe lângă otelier și-l întrebă încet «da?», — cuvânt la care trombonul partenerului îi răspunse răgușit «da». De bună cuviință, nu spuse nimic celorl'alți; le făcù numai un semn din cap. Imediat, un oftat lung, de ușurare, sbură din piepturile tuturor, iar pe chipuri resări bucuria.

Loiseau strigă: „Să fiu al dracului, dacă nu dau șampanie! numai să fie!“, — iar nevastă-sa era să leșine când văzu pe otelier aducând patru sticle.

Unul câte unul, ca chibritele, începură a deveni guralivi și sgomotoși. O veselie svăpăiată îi punea pe toți, în neastâmpăr. Insuși contelui i se păru că d-na Carré-Lamadou e nostimă, pe când din contră d-l Lamadou făcea complimente contesei.

De o dată, Loiseau, îngrozit și ridicând brațele, strigă: „Tăcere!“.

Toți tăcură, mai mult speriați, de cât surprinși. Apoi, întinse urechea, făcându-le iar semne să

tacă, ținti ochi'n tavan, ascultă din nou și reluă, cu graiul lui obicinuit :

— Fiți pe pace. Merge strună.

La început, nu înțeleseseră; dar peste cinci secunde, zimbiră.

Peste un sfert de ceas, iar îi păcăli, — și tot așa de încă două-trei ori, prefăcându-se că vorbește cu cineva prin tavan, dându-i povețe cu două înțelesuri, stoarse din creerul lui de negustor. Alte ori începea să ofteze, șoptind „săraca!“, — ori mormăia scârșnind din dinți „neamț mișel!“, sau, când nimeni nu se aștepta, începea să strige: „ho! destul!“, spre a adăuga apoi mai încet: „de n'ar omorâ-o, mizerabilul!“

Cu toate că glumele ereau de prost gust, făceau haz, fiind-că nu supăra pe nimeni din ei, căci și îndignarea depinde, ca ori ce, mediul, care, în cazul de față de înnotă într'o atmosferă foarte echivocă,

La cafea, începură și femeile să facă aluzii de spirit. Toți ochi sticleau; prea băuseră. Contele, care își păstrase ori când aparența lui serioasă, găsi o comparație foarte gustată, asupra sfârșitului de iarnă la nord și bucuria naufragiaților, când dau de câte un drum spre sud.

Loiseau, pornit, se ridică, luă un pahar cu șampanie și, când strigă «beau pentru salvarea noastră», toți se ridică-n sus, aclamându-l. Până și călugărițele, rugate de ceil'alți, consimțiră să-și inmoaie buzele în vinul spumos, din care nu gustaseră niciodată, și pe care îl asemănară cu o limonadă gazoasă.

După sgomot, Loiseau rezumă situația, regretând că nu e nici un pian, să joace un cadril.

Cornudet nu zisese un cuvânt, nu făcuse un gest. Părea chiar adâncit în gânduri foarte negre, și, din când în când, se trăgea nervos de barbă, ca și cum ar fi vrut s'o lungească.

În sfârșit, spre miezul nopții, când să se despartă, Loiseau, care bâjbâia, îi dăte una peste burtă și-i zise bâlbâit: «Ce-ai astă seară, de taci mereu?»

Cornudet, ridică iute capul și, ocolind sala cu o privire teribilă, le strigă: «Tac, pentru că ați făcut o infamie!» Apoi, se ridică, deschise ușa, mai strigă înc'odată, «infamie», și dispărură.

Sloi de ghiață căzu-ntre ei. Loiseau, surprins, sta ca tâmpit; dar își vine iute în fire, și începură să râdă, zicând: «Nu sunt copti stragurii; nu sunt copti».

Fiindcă nimeni nu-l înțelegea, povesti «misterul coridorului», — după care urmă un hohot sgomotos de râs. Femeile mai ales, făceau un haz nebun. Conteșe și d-na Carré-Lamadou râdeau cu lacrimi. Nu le venea să creadă.

— Nu se poate!..... Ești sigur că vrea să....

— Dacă vă spun că l'am văzut.

— Și ea, n'a vrut?

— Nu, din cauza neamțului, care erea alături.

— Nu se poate!

— Pe onoarea mea! —

Conteșe se-necase, râzând. Carré-Lamadou se ținea cu mâna de pânțece, iar Loiseau încheia :

— Așa că, astă seară, nu-i prea vine la socoteală.

Și râsul celor trei, accentuându-se, se prefăcù într'o tuse convulsivă, care ia menință cu-o congestie.

În sfârșit, își luară «noapte bună». La ocaie, d-na Loiseau, care semăna foarte mult cu urzicile, când fu să se culce, i-atrase soțului atenția că «colțata» de Lamadou a râs cam verde toată seara.

— Se vedeă cât de colo că-i e necaz.

— De ce?

— Că i-a luat ail'altă locul.

Și toată noaptea, în negura coridorului trecură când freamete, când șogmote ușoare, de-abia simțite ca niște sufluri, sau ca niște pași de picioare goale, sub cari trosneau cu frică scândurile complice.

Trebue să fi adormit toți foarte târziu, judecând după chenarele de lumină care incadrau ușile și ferestrele. Șampania erea de vină; le speriasse somnul.

A doua zi, un soare limpede de iarnă făcea zăpada să-ți ia ochii. Diligența, cu caii puși, așteptă la scară, pe când un stol de porumbiei, umflați în penele lor, cu ochii roșii pătați de câte un punct negru, — se plimbau țanțoși printre copitele celor șase cai, ciugulind hrana.

Vizitiul, înfășurat în blana lui de oaie, își prăjea pipa pe capră, și toți călătorii, încântați, împachetau în grabă merindele pentru restul drumului.

Nu mai lipseă de cât «Ulcica».

Apărù, oare-cum rușinoasă, turburată, — și d'abiă inaintă spre trăsură, către cei, cari, toți, în același timp, îi întoarseră spatele, ca și cum n'ar fi văzut-o. Conte le luă cu demnitate brațul nevستی-si și-o ferì de o atingere necurată.

«Ulcica» se oprì întâi, inpietrită; apoi își adună tot curajul și zise uneia din ele: «bună ziuă, doamnă».

«Doamna», d'abia-i răspunse cu dispreț, dând ușor din cap, și aruncând cea mai virtuoasă privire ofensată. Toți se făceau că au treabă, și se depărtau cât mai mult de ea, ferindu-se ca de o molimă. Dar, neavând în cotro, se repeziră la trăsură și-și luară locurile, lăsându-i ei tot pe cel pe care-l ocupase în prima zi a călătoriei.

Par'că nici n'o cunoșteau, nici n'o vedeau. D-na Loiseau, fulgerând-o cu des-gust, șopti către bărbatu-seu: «Bine că nu sînt lângă ea!»

Diligența se urnì din loc, și călătoria reîncepù.

Câteva minute, nu vorbì nimeni. «Ulcica» nici nu-ndrăsneà să ridice ochii. Se simțea în același timp indignată contra lor, și umilită de a le fi cedat, mînjindu-și buzele cu sărutările unui om, în ale cărui brațe ei o aruncaseră.

Contesa, nu mai putù răbdà și rupse tăcerea, întrebând pe d-na Lamadou:

— Cunoști pe d-na D'Etrelles?

— Da; mi-e prietenă.

— Ce femeie plăcută!....

— Adorabilă!... O adevărată fire distinsă, foarte instruită și artistă până-n vârful degetelor. Cântă admirabil și desenează în perfecție.

In același timp, Carré-Lamadou vorbea cu contele. Dar, din cauza giumburilor, cari făceau sgomot, nu se auzeau de cât crâmpoie: «cupoanele... scadența... la termen... o primă...»

Loiseau, care șterpelișea de la otel cărțile îngrășate în cinci ani de frecare pe mesele neșterse, începù să joace cu nevastă-sa.

Călugărițele, scoaseră de la brâu mătaniile, făcură împreună semnul crucei și imediat se porniră să miște din buze, repede-repede, din ce în ce mai repede, — sărutând când și când o medalie, și iar făcând cruce, și iar începând a mormăi.

Cornudet se gândeà, nemișcat.

După trei ccasuri de drum, Loiseau strânse cărțile, strigând: «Mi-e foame».

Drept răspuns, nevastă-sa luă un pachet legat cu sfoară, îl deslegă și scoase o bucată de vițel rece. Il tăiă apoi în felii subțiri și amândoi începură să mănânce.

— Dac'am mîncă și noi, propuse contesa. Contele primì și, la rândul ei, des-

apachetă merindele pregătite pentru patru
înși. Intr'un vas lunguieț, cu capac pă-
zită de un epure de sticlă, eră șuncă,
slănină, vânat și alte cărnuri reci. O
bucată mare de brânză, care fusese în-
velită în jurnal, purtă pe una din fețe
cuvintele «ultime informații».

Călugărițele scoaseră dintr'o hârtie un
capăt de salam, care mirosea a usturoi,
— iar Cornudet, scufundându-și amân-
două mâinile în buzunarele adânci ale
paltonului, scoase dintr'unul patru ouă
răscoapte, iar din altul un colț de pâi-
ne. Curăță ouăle, aruncă coaja în pa-
iele dela picioare și începă să muște,
lăsând să-i cadă în barbă fărâməturi de
gălbenuș, care semănau în păr cu niște
stele.

«Ulcica», în graba și în spaima deș-
teptărei, uitase să-și ia demâncare și se
uită furioasă la cei cari mâncău. Un
clocot de mânie o sgudui întâi și eră
gata să-i insulte cu ce i-o veni la gură,
— dar tot mânia o strânse de gât și nu
pută vorbi.

Nimeni nu se uită la ea, nimeni n'o
băgă în seamă. Se simțea innecată în
disprețul ăstor mișei cinstiți, pentru cari
se sacrificase, ca s'o arunce apoi ca pe
un lucru murdar și inutil. Iși aduse

imediat aminte coșul ei plin de merinde, din cari se săturaseră lacomii, de cei doi pui fripți, de fructe, de prăjituri, de cele patru sticle cu vin, — și, când furia i se potoli deodată, ca o sfoară prea întinsă care se rupe, — eră cât p'aci să plângă. Făcù o sfortare, se încleștă, își înghiți plânsul ca copiii, — dar lacrimilor n'avù ce le face; încet-încet se suiră, apărură pe pleoape și puțin apoi două picuri i se rostogoliră încet pe obraji. Apoi, alte două, mai repezi, și altele, și altele, ca isvorul unei stânci. Dreaptă, țeapănă, cu ochii fiși, galbenă la față, stă, sperând să n'o vadă nimeni.

Dar contesa băgă de seamă și îi făcù contelui un semn. El, dete din umeri, ca și cum i-ar fi zis: «ce stric eu?». D-na Loiseau rise, bucuroasă, murmurând: «își plânge rușinea».

Călugărițele își reluaseră rugăciunea, după ce înfășuraseră la loc în hârtie, restul salamului.

Cornudet, care isprăvisse ouăle, găsi că e momental să-și întindă picioarele pe banca din față, se tolăni, încrucișă brațele, zimbì ca un om care a descoperit ceva de spirit și începù să fluere «Marsilieza».

Toate figurile se mohoriră. Nici vorbă

că nu le plăcea cântecul. Deveniră ner-voși, plictisiți, și par'că le venea să urle, ca câinii, când aud o flașnetă. El băgă de seamă, dar nu încetă. Ba, din când în când, silabisea chiar cuvintele.

Afară, zăpada să întărise; diligența mergea mai repede. Și, până la Dieppe, ceasuri întregi de drum, pe hopurile șoselei, în negura nopții, în besna trăsurei, Cornudet își continuă cu o încăpăținare feroce, flueratul lui răsbunător, silindu-i să-l asculte, și să înghită fiecare frază, fie-care vorbă, fiecare accent.

Iar biata «Ulcică» plângea, — plângea într'una. Când și când, câte un suspin, pe care nu și-l putea stăpâni, se pierdeă, trecând printre note, în întuneric.

— SFÂRȘIT —

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Muzicantul Orb

Povestire de KOROLENKO

TRADUCERE DE D. nu SOCOR

No. 373

Această scriere apărută în 1889 și *Visul lui Makar*, sunt capodoperile marelui scriitor Rus.

MUZICANTUL ORB

e considerat de critica cea mai severă ca un minunat poem în proză, admirabil prin melancolia-i care te trupănde, te mișcă până la lacrimi și te face mai bun în același timp prin sentimentele care îți inspiră.

Povestirea aceasta e unică în toate literaturile și dela aparițiunea ei a fost imediat tradusă în toate limbile și face deliciul a milioane de cititori.

Prețul 30 bani

Catalogul complet al „Bibliotecei pentru toți” care coprinde aproape 400 de numere, a se cere la Librăria editoare *Leon Alcalay* la București.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Literatură populară

rea I. A. și Densușeanu Ovid. Din poezii: Cum grăește și simte țăranul român. No. 351—352	—80
angă Ion. Povești. No. 28—31	1.20
an G. Suspine 138	—80
ian S. Fl. Păsările noastre și legendele No. 2	—80
Pann. Povestea vorbii. No. 16, 25, 89	—90
Pann. Nastratin Hogeia și Înțeleptul Arși nepotul său Anadam. No. 79	—80
Pann. O șezătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu No. 93 și 94	—60
ul Hristache. Povestea Mavroghenească No. 125	—30

Povești și scrieri pentru tinerime

ersen. Povești alese. No. 1	—80
ersen Carte de chipuri fără chipuri No. 100	—80
angă I. Opere complete No. 28—31 și No. 33	1.80
ivian Virgil. Povești No. 365	—30
armen Sylva. Poveștile Peleşului. No. 343	—60
armen Sylva. Robia Peleşului. No. 119	—30
a Colomb. Istorioare. No. 17	—30
antes Don Quijote. No. 218	—30
l de Foë. Robinson Crusoe. No. 262	—30
ști de Crăciun. Iarna vine. No. 86	—30
iz. Ce povestește pădurea. No. 86	—30
amicis Edmondo. Cuore No. 426—429	1.20
veanu M. Povestiri de sărbători. No. 235	—60
cescu D. La gura sobei. No. 35	—35
t. Gulliver în țara piticilor. No. 198	—30
n Tit. Știința amuzantă. No. 400—411	—30
ldenbruch. Două trandafiri. No. 53	—30

BIBLIOTECA PENTRU TO

Traduceri din literatura rusă:

- Andriev. L.*, Spionul, Viziuni.....
» Gogol, Mantaua, Caleașca...
Cehov. Nuvele
Dostoiensky. Povestiri.....
» Precocii
Gorki. Azilul de noapte
» Nuvele. Celcaș Macarie Ciudră .
Gogol. Oameni vechi.....
» O noapte de Mai
Korolenko. Nuvele Siberiene
Tolstoi. Sonata Kreuzer
» Romanul căsătoriei.....
Turghenieff. Duelistul.....
» Cea dintâi iubire

Din literatura Polonă și Cehă

- Sienkiewicz.* Quo-Vadis.....
» Bartek învingătorul.....
» Pentru pâine
Swatopluk-Ceh. Cântecul Sclavului ...



BIBLIOTECA pentru TOȚI

A apărut în **Biblioteca pentru Toți**
admirabila scriere pentru tinerime de

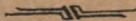
EDMONDO DE AMICIS

CUORE

(Inimă de Copil)

Cu numeroase ilustrațiuni

Scene din viața copiilor. O lucrare celebră care a avut darul să captiveze toate vârstele, căc deși se adresează în deosebi copiilor, dar și oamenii mari găsesc în ea o comoară de observații minunate și un nesecat izvor de simțiri alese



Tradusă după ediția 351-a Italienească

DE

TRAIAN G. STOENESCU

Prețul Lei 1.20

Volumul Cartonat Elegant Prețul Lei 2.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

No. 374 cuprinzând/:

Napoleon cuceritorul lumii, a cărui viață e plină de aventurile cele mai extraordinare,— a ocupat și ocupă mereu opinia publică. Și-i natural ca fiecare să dorească să cunoască cât mai de aproape viața omului de geniu, care s'a ridicat singur, pe cele mai înalte culmi și care a făcut să tremure Europa înaintea-i.

D-l. Lecca utilizând cele mai bune scrieri privitor la viața lui Napoleon ne-a redat în mod concis și pitoresc cele mai frumoase scene și fapte ale eroului.

Cartea aceasta e chemată să aibă un succes deosebit, și cititori „*Bibliotecii pentru toți*” vor putea trăi o clipă a ceea ce au văzut în realitate de la începutul secolului trecut.

Prețul 30 Bani

A se cere catalogul complet al „Bibliotecii pentru Toți” la Librăria **Leon Alcalay**. — București.